EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 19.6.2024.
COM(2024) 623 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Rumānijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 623 final}

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Rumānijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97[1], un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību[2], un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241[3], ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms, stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Atveseļošanas un noturības mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot ES finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas pusgada prioritātēm tas palīdz panākt ekonomikas un sociālo atveseļošanu un īstenot ilgtspējīgu reformas un investīcijas, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju ES un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu.

---

1 OV L 2024/1263, 30.4.2024. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

2 OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.). ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj

(2) 2023. gada 27. februārī pieņemtās *REPowerEU* regulas[4] mērķis ir pakāpeniski izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas palīdzēs iegūt enerģētisko drošību un dažādot ES energoapgādi, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Rumānija savā nacionālajā atveseļošanas un noturības plānā iekļāva jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus.

(3) Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā ar paziņojumu "ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada"[5], lai nodrošinātu informācijas bāzi lēmumiem par politiku un radītu pamatnosacījumus izaugsmes palielināšanai. Paziņojumā kā viens no deviņiem savstarpēji pastiprinošiem faktoriem bija minēta konkurētspēja. Citi faktori bija piekļuve privātajam kapitālam, pētniecība un inovācija, izglītība un prasmes, kā arī vienotais tirgus – ārkārtīgi svarīgas politikas prioritātes, kas palīdzētu reformām un investīcijām atrisināt pašreizējās produktivitātes problēmas, kā arī vairotu ES un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspēju. 2024. gada 14. februārī Komisija pēc minētā paziņojuma pieņēma ziņojumu par vienoto tirgu un konkurētspēju[6]. Ziņojumā detalizēti aprakstītas Eiropas vienotā tirgus sagādātās konkurētspējas priekšrocības un problēmas, vadoties pēc deviņiem identificētiem konkurētspējas faktoriem.

(4) 2023. gada 21. novembrī Komisija pieņēma 2024. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu[7], tādējādi uzsākot 2024. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada ciklu. Eiropadome 2024. gada 22. martā apstiprināja pētījumā izvirzītās prioritātes saistībā ar konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2023. gada 21. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2024. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā norādīja Rumāniju kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļinātais pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kuru Padome pieņēma 2024. gada 12. aprīlī, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2024. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana un kuru Padome pieņēma 2024. gada 11. martā.

(5) ES jaunais ekonomikas pārvaldības satvars stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī. Šis satvars ietver jauno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97. Tas ietver arī grozīto Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, un grozīto Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām[8]. Jaunais satvars ir vērsts uz valsts parāda atmaksājamību,

---

4 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.). ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj.

5 COM(2023) 168 final.

6 COM(2024) 77 final.

7 COM(2023) 901 final.

8 Padomes Regula (ES) 2024/1264 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu (OV L, 2024/1264, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj) un Padomes Direktīva (ES)

ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, kā arī pakāpenisku fiskālo konsolidāciju, kas panākamas ar reformām un investīcijām. Tas veicina valstu līdzatbildību un vairāk orientējas uz vidēju termiņu, piedevām plānota efektīvāka un konsekventāka izpilde. Katrai dalībvalstij būtu jāiesniedz Padomei un Komisijai savs vidēja termiņa fiskālais un strukturālais plāns. Valsts vidēja termiņa fiskālajā un strukturālajā plānā ir iekļautas dalībvalsts fiskālās, reformu un investīciju saistības, plānošanas periodam aptverot 4 vai 5 gadus atkarībā no tā, cik ilgs ir valsts likumdevēja parastais darbības laiks. Neto izdevumu virzībai[9] valstu vidēja termiņa fiskālajos un strukturālajos plānos būtu jāatbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām, piemēram, par to, ka līdz korekcijas perioda beigām jāpanāk vai jānotur vispārējās valdības parāda ticama samazināšanās vai tai jāsaglabājas piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no IKP, un ka valdības budžeta deficīts vidējā termiņā jāsamazina un/vai jāsaglabā zem 3 % no IKP. Ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu saskaņā ar Regulā (ES) 2024/1263 izklāstītajiem kritērijiem, korekcijas periodu var pagarināt ne vairāk kā par 3 gadiem. Lai palīdzētu sagatavot minētos plānus, Komisija ir paredzējusi 2024. gada [21. jūnijā] nosūtīt dalībvalstīm norādījumus par ziņām, ko iekļaut plānā un turpmākajos gada progresa ziņojumos, kuri tām būs jāiesniedz, un saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 5. pantu nosūtīs tām tehniskos norādījumus par fiskālo korekciju (attiecīgā gadījumā atsauces trajektoriju un tehnisko informāciju). Dalībvalstīm savi vidēja termiņa fiskālie un strukturālie plāni būtu jāiesniedz līdz 2024. gada 20. septembrim, izņemot, ja dalībvalsts un Komisija vienojas šo termiņu pagarināt par saprātīgu laikposmu. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka šajā procesā iesaistās arī valstu parlamenti, un pēc vajadzības būtu jāapspriežas ar neatkarīgām fiskālajām iestādēm, sociālajiem partneriem un citām ieinteresētajām personām.

(6) 2024. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo šie plāni palīdz reāli novērst visas problēmas, kas minētas iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020., 2022. un 2023. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi arī attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas pārskatīti, atjaunināti vai grozīti saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

(7) Rumānija savu atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 31. maijā. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 29. oktobrī pieņēma lēmumu par Rumānijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu[10]

2024/1265 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām (OV L, 2024/1265, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

9 Neto izdevumi, kā definēts Padomes 2024. gada 29. aprīļa Regulas (ES) 2024/1263 2. pantā (OV L 2024/1263, 30.4.2024. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). "Neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, i) atskaitot procentu izdevumus, ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, iii) izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, iv) valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

10 Padomes Īstenošanas lēmums (2021. gada 3. novembrī) par Rumānijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 12319/2021; ST 12319/2021 ADD 1).

un 2023. gada 8. decembrī grozīja šo lēmumu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 2. punktu, lai atjauninātu neatmaksājamā finanšu atbalsta maksimālo finanšu iemaksu, kā arī lai iekļautu *REPowerEU* nodaļu[11]. Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Rumānija ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(8) 2024. gada 13. maijā Rumānija iesniedza savu 2024. gada valsts reformu programmu Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 27. pantā, 2024. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Rumānijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.

(9) Komisija 2024. gada ziņojumu par Rumāniju[12] publicēja 2024. gada 19. jūnijā. Tajā tika izvērtēts, kā Rumānija īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2023. gadam, un kā Rumānija īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Rumānijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un ES pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(10) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļinātu pārskatu par Rumāniju. 2024. gada martā[13] tika publicēti galvenie konstatējumi no minētās regulas nolūkiem sagatavotā Komisijas dienestu novērtējuma par Rumānijas makroekonomisko neaizsargātību. Komisija 2024. gada 19. jūnijā secināja, ka Rumānijā pastāv pārmērīga makroekonomikas nelīdzsvarotība. Proti, Rumānija ārējo kontu jautājumā saskaras ar neaizsargātību, kas galvenokārt saistīta ar lielu un pieaugošu valdības budžeta deficītu, kurš joprojām saglabājas, savukārt ievērojami ir palielinājies cenu un izmaksu spiediens, un politikas rīcība ir bijusi vāja. Tekošā konta deficīts 2023. gadā nedaudz uzlabojās galvenokārt vājāka privātā patēriņa un tirdzniecības pieauguma dēļ, taču joprojām ir acīmredzami liels, un netiek prognozēts, ka šogad un nākamajā gadā tas uzlabosies. Tādēļ neto starptautisko investīciju pozīcija kā daļa no IKP vairs neuzlabojas, neraugoties uz lielo nominālā IKP pieaugumu, un pastāv risks, ka, turpinoties lielam tekošā konta deficītam, tā kļūs vēl negatīvāka. Kopējā inflācija ir samazinājusies, bet pamatinflācija joprojām ir ļoti augsta – augstāka nekā pirms gada – un tikai nedaudz zemāka par nesen sasniegto visaugstāko līmeni. Saspringta darba tirgus apstākļos paātrinājās algu un darbaspēka izmaksu dinamika 2023. gadā un 2024. gadā joprojām bija spēcīga, kas daļēji skaidrojams ar lielu minimālo algu un publiskā sektora algu pieaugumu. Tā dēļ radās bažas par izmaksu konkurētspēju, savukārt ārpuscenu konkurētspēju joprojām mazina strukturāli trūkumi. Visi minētie faktori palielina bažas par konkurētspējas zuduma iesakņošanos un par to, ka tiks kavēta tik nepieciešamā tirdzniecības bilances uzlabošana. Pēdējā gada laikā

[11] Padomes Īstenošanas lēmums (2023. gada 8. decembrī), ar ko groza Īstenošanas lēmumu (2021. gada 29. oktobrī) par Rumānijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 15833/23; ST 15833/23 ADD 1).

[12] SWD(2024) 623 final.

[13] SWD(2024) 83 final.

pasliktinājusies fiskālā situācija, kas ir galvenais augsta tekošā konta deficīta virzītājspēks. Tiek prognozēts, ka lielais fiskālais deficīts 2024. un 2025. gadā vēl nedaudz pasliktināsies. Neraugoties uz augsto nominālā IKP pieaugumu, paaugstinājusies valdības parāda attiecība pret IKP un joprojām ir mērena (53 %), bet liela daļa no tās denominēta ārvalstu valūtā. Noturīgs augstais valsts budžeta deficīts var palielināt ārējās parādsaistības un padarīt Rumāniju vēl atkarīgāku no ārējā finansējuma avotiem un līdz ar to neaizsargātu pret ieguldītāju noskaņojuma izmaiņām un ārējiem satricinājumiem. Politikas reakcija konstatēto neaizsargātības faktoru novēršanai ir bijusi vāja. Ticama fiskālā konsolidācija ir būtiska, lai mazinātu ekonomikas stabilitātes riskus. Lai to panāktu, ir jāievēro pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras ieteikumi un pilnībā jāīsteno ANP iekļautās fiskālās strukturālās reformas, jo īpaši tās, kuras vērstas uz valdības ieņēmumu strukturālu palielināšanu, un izdevumi jākontrolē daudz stingrāk nekā iepriekšējos gados. Arī ANP reformu un investīciju īstenošana, papildus fiskālajām un strukturālajām reformām, uzlabotu konkurētspēju.

(11) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem[14] Rumānijas vispārējās valdības budžeta deficīts no 6,3 % no IKP 2022. gadā palielinājās līdz 6,6 % no IKP 2023. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds no 47,5 % no IKP 2022. gada beigās palielinājās līdz 48,8 % no IKP 2023. gada beigās.

(12) Rumānijai pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru piemēro kopš 2020. gada. Padome 2020. gada 3. aprīlī saskaņā ar LESD 126. panta 6. punktu pieņēma Lēmumu (ES) 2020/509 par pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu Rumānijā, ņemot vērā 2019. gadā plānoto neatbilstību LESD budžeta deficīta kritērijam, un saskaņā ar LESD 126. panta 7. punktu izdeva ieteikumu vēlākais līdz 2022. gadam novērst pārmērīga valdības budžeta deficīta situāciju. Ņemot vērā saimnieciskās darbības dziļo recesiju, kas bija saistīta ar Covid-19 pandēmiju, Padome 2021. gada 18. jūnijā saskaņā ar LESD 126. panta 7. punktu pieņēma pārskatītu ieteikumu Rumānijai vēlākais līdz 2024. gadam novērst pārmērīga valdības budžeta deficīta situāciju.

(13) Padome 2021. gada jūnija ieteikumā saskaņā ar LESD 126. panta 7. punktu ieteica Rumānijai samazināt nominālo deficītu līdz 8,0 % no IKP 2021. gadā, 6,2 % no IKP 2022. gadā, 4,4 % no IKP 2023. gadā un 2,9 % no IKP 2024. gadā. Tas atbilda valdības neto primāro izdevumu nominālā pieauguma tempam 3,4 % apmērā 2021. gadā, 1,3 % apmērā 2022. gadā, 0,9 % apmērā 2023. gadā un 0,0 % apmērā 2024. gadā. Tas atbilda ikgadējai strukturālajai korekcijai 0,7 % apmērā no IKP 2021. gadā, 1,8 % apmērā no IKP 2022. gadā, 1,7 % apmērā no IKP 2023. gadā un 1,5 % apmērā no IKP 2024. gadā. Ieteikumā arī norādīts, ka visi neparedzētie ieņēmumi būtu jāizmanto, lai samazinātu vispārējās valdības budžeta deficītu. Rumānijai tika arī lūgts reizi sešos mēnešos ziņot par pasākumiem, kas veikti, lai īstenotu ieteikumu, līdz būs novērsts pārmērīgs budžeta deficīts.

(14) Nominālais deficīts 2023. gadā sasniedza 6,6 % no IKP un lielā mērā nesasniedza pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras ietvaros noteikto nominālā deficīta mērķi, kas ir 4,4 % no IKP. Šīs novirzes galvenais iemesls bija tāds, ka valdības izdevumi strauji turpināja augt, ko galvenokārt noteica sociālie pārvedumi, izdevumi par precēm un pakalpojumiem un kapitālizdevumi. 2023. gada nominālo deficītu ietekmēja arī tas, kā pēc tiesas lēmumiem tika reģistrēts publiskā sektora algu pieaugums (0,5 % no IKP). Svarīgi, ka makroekonomiskais konteksts bija labvēlīgs

[14] *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2024.

fiskālajai konsolidācijai. Rumānijas ekonomikas sniegums kopš 2021. gada jūnija ieteikuma pieņemšanas kopumā atbilst gaidītajam, neraugoties uz kopš tā laika notikušajiem ekonomikas satricinājumiem. Valsts ieņēmumu pieaugums bija daudz straujāks par prognozēto, kas norādīja uz ekonomikas izaugsmi ar lielu fiskālo komponentu un augstu inflāciju.

(15) Fiskālie centieni 2023. gadā bija mazāki, nekā ieteikusi Padome. Rumānijas strukturālā fiskālā bilance 2023. gadā kopumā nemainījās, salīdzinot ar Padomes ieteikto uzlabojumu, kas ir 1,7 % no IKP. Neto primāro izdevumu pieaugums (koriģēts, ņemot vērā vienreizējus pasākumus un fiskālās politikas pasākumus ieņēmumu daļā) bija lielāks, nekā ieteikts 2023. gadam, proti, 11,8 % no IKP salīdzinājumā ar 0,9 % mērķrādītāju, ko ieteica Padome. Tāpat kā iepriekšējos gados, uz kuriem attiecas pašreizējais ieteikums saskaņā ar LESD 126. panta 7. punktu, ieņēmumu daļā gūto neparedzētu ieņēmumu lielākā daļa tika izmantota papildu izdevumu finansēšanai. Pamatojoties uz iepriekš minēto, Komisija uzskata, ka Rumānija nav efektīvi rīkojusies, reaģējot uz Padomes 2021. gada jūnija ieteikumu saskaņā ar LESD 126. panta 7. punktu.

(16) Rumānijas iestādes 2024. gada 10. maijā ziņoja par "pasākumiem, kas veikti, lai novērstu pārmērīgu budžeta deficītu". Šajā ziņojumā tika ne tikai apstiprināts budžetā iekļautais 2024. gada valdības budžeta deficīta mērķis 4,9 % apmērā no IKP, bet arī uzsvērts, ka, izpildot budžetu, gada pirmajos trijos mēnešos izveidojās valdības budžeta deficīts 2,06 % no IKP, kas ir 0,6 procentpunkti no IKP un pārsniedz deficītu, kas reģistrēts pagājušā gada tajā pašā periodā, kad gada deficīts bija 6,6 % no IKP. Lielāks deficīts 2024. gada pirmajos trijos mēnešos attiecībā pret to pašu periodu pagājušajā gadā skaidrojams galvenokārt ar strauju valdības izdevumu pieaugumu pirmām kārtām lielāku investīciju izdevumu dēļ.

(17) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 3,3 % un 2025. gadā par 3,1 %, taču SPCI inflācija 2024. gadā plānota 9,7 % apmērā un 2025. gadā 5,9 % apmērā. Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 6,9 % no IKP, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās sasniegs 50,9 %. Prognozētais deficīta pieaugums 2024. gadā galvenokārt atspoguļo pašreizējo valdības izdevumu straujo pieaugumu. Tiek prognozēts, ka strauji augs algas publiskajā sektorā, atspoguļojot neseno diskrecionāro algu pieaugumu izglītības, veselības aprūpes, kā arī aizsardzības jomā. Pensiju reformas izraisītais pensiju pārrēķins radīs īstermiņa izmaksas 2024. un 2025. gadā, reforma pēc tam radīs lielus ietaupījumus vidējā termiņā un ilgtermiņā. Paredzams, ka 2024. gadā publiskās investīcijas kā daļa no IKP kopumā saglabāsies stabilas 2023. gadā sasniegtajā augstajā līmenī, jo strauji pieaug vietējo pašvaldību kapitālizdevumi un tiek izmantoti līdzekļi no Atveseļošanas un noturības fondiem.

(18) Paredzams, ka 2024. gadā valdības ieņēmumu pieaugums pārsniegs nominālā IKP pieaugumu, atspoguļojot ekonomikas izaugsmi ar lielu fiskālo komponentu, centienus uzlabot nodokļu iekasēšanu ar nodokļu sistēmas digitalizācijas palīdzību un ņemot vērā 2023. gada rudenī pieņemtā ieņēmumu palielināšanas pasākumu kopuma ietekmi, kas, paredzams, vairos valdības ieņēmumus par aptuveni 1 % no IKP. Minētais pasākumu kopums galvenokārt ietver uzņēmumu ienākuma nodokļa palielināšanu, jo īpaši mikrouzņēmumiem, nodokļu palielināšanu privātpersonām, ko izraisa preferenciālu nodokļu atvieglojumu daļēja atcelšana būvniecības un lauksaimniecības nozarē, samazinātu PVN likmju atcelšanu atsevišķām precēm un pakalpojumiem, akcīzes nodokļu palielināšanu un īpaša banku un daudznacionālo uzņēmumu

apgrozījuma nodokļa ieviešanu. Pasākumu kopumā ietilpst arī pasākumi izdevumu pusē, ieskaitot valsts pārvaldes racionalizāciju un stingrākus nosacījumus valsts ierēdņu tiesībām saņemt brīvdienu vaučerus un pārtikas pabalstus. Pēc Komisijas aplēsēm tiek prognozēts, ka fiskālā nostāja 2024. gadā kopumā būs neitrāla 0,1 % apmērā no IKP.

(19) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma neatmaksājamā atbalsta ("dotācijām") 2024. gadā tiks finansēti izdevumi, kuru vērtība atbilst 1,0 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,1 % no IKP 2023. gadā). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām finansētie izdevumi dos iespēju veikt kvalitatīvas investīcijas un produktivitāti palielinošas reformas, tiešā veidā neietekmējot Rumānijas vispārējās valdības bilanci un valsts parādu. Rumānija aplēsusi, ka izdevumi tiks finansēti no Atveseļošanas un noturības mehānisma aizdevumiem, kopā veidojot 0,2 % no IKP 2024. gadā un 1,2 % no IKP 2025. gadā, salīdzinot ar 0,3 % no IKP 2023. gadā.

(20) 2023. gada 14. jūlijā[15] Padome ieteica Rumānijai 2023. un 2024. gadā pēc iespējas drīz izbeigt spēkā esošos ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumus un attiecīgos ietaupījumus izmantot valdības budžeta deficīta samazināšanai. Padome arī precizēja, ka tad, ja enerģijas cenas atkal pieaugtu un tāpēc būtu nepieciešami jauni atbalsta pasākumi vai būtu jāturpina esošie pasākumi, Rumānijai būtu jānodrošina, ka tie ir vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ir fiskāli pieņemami un saglabā stimulus taupīt enerģiju. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi enerģētikas ārkārtas atbalsta pasākumu prognozētās neto budžeta izmaksas[16] ir 0,3 % no IKP 2023. gadā un –0,1 % gan 2024., gan 2025. gadā. Paredzams, ka atbalsta shēmas, kuru kopējā ietekme būs 0,5 % no IKP 2024. gadā un 0,4 % no IKP 2025. gadā, paliks spēkā, taču tiek prognozēts, ka to ietekme tiks kompensēta ar nodokļiem, kas tiks piemēroti enerģijas ražošanas un sadales uzņēmumu neparedzētai papildu peļņai. Lēsts, ka budžeta izmaksas par atbalsta pasākumiem, kas vērsti uz neaizsargātām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, 2024. gadā būs 0,2 % apmērā no IKP, un šo izmaksu daļa 0,1 % apmērā no IKP saglabā cenas signālu samazināt enerģijas patēriņu un palielināt energoefektivitāti. Ja attiecīgie ietaupījumi, kas panākti no enerģētikas ārkārtas atbalsta pasākumu neto budžeta izmaksu samazinājuma, atbilstoši Padomes ieteikumam tiktu izmantoti valdības budžeta deficīta mazināšanai, minētās prognozes 2024. gadā nozīmētu fiskālo korekciju 0,4 % apmērā no IKP (prognozēts, ka neto valsts finansēto primāro izdevumu ekspansīvā ietekme uz 2024. gada fiskālo nostāju būtu 1,2 % apmērā no IKP). Netiek prognozēts, ka enerģētikas atbalsta pasākumi tiktu izbeigti pēc iespējas drīz 2023. un 2024. gadā. Tas neatbilst Padomes ieteiktajam. Turklāt netiek prognozēts, ka attiecīgie ietaupījumi tiks pilnībā izmantoti valdības budžeta deficīta samazināšanai. Minētie riski neatbilst Padomes ieteikumam.

(21) Padome turklāt Rumānijai ieteica saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt Atveseļošanas un noturības mehānisma dotāciju un citu ES fondu efektīvu apguvi, jo īpaši nolūkā veicināt zaļo un digitālo pārkārtošanos. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi valsts finansētās publiskās investīcijas 2024. gadā

---

15 Padomes Ieteikums par Rumānijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Rumānijas 2023. gada konverģences programmu (OV C 312, 1.9.2023., 216. lpp.).

16 Šis lielums atspoguļo minēto pasākumu gada budžeta izmaksas, ievērojot ieņēmumus un izdevumus un attiecīgā gadījumā atskaitot ieņēmumus no nodokļiem par enerģijas piegādātāju negaidīto papildu peļņu.

palielināsies līdz 3,3 % no IKP (2023. gadā tās bija 2,3 % no IKP). Tas atbilst Padomes ieteiktajam. Paredzams, ka publiskie izdevumi, kas tiek finansēti no ieņēmumiem no ES fondiem, tai skaitā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām, 2024. gadā samazināsies līdz 2,3 % no IKP (3,3 % no IKP 2023. gadā). Šo samazinājumu nosaka ES struktūrfondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda beigas, kam līdzekļi ir pieejami līdz 2023. gadam.

(22) Pamatojoties uz prognozes sagatavošanas termiņā zināmajiem politikas pasākumiem un pieņemot, ka politika netiks mainīta, Komisija savā 2024. gada pavasara prognozē paredz, ka valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 7,0 % no IKP. Paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2025. gada beigās palielināsies līdz 53,9 %. Deficīta pieaugums 2025. gadā galvenokārt atspoguļo pensiju reformas īstermiņa izmaksas, un tas, paredzams, palielinās deficītu par vēl 0,5 % no IKP 2025. gadā salīdzinājumā ar pamatscenāriju, kurš neparedz reformu. Tomēr pēc pašvaldību vēlēšanām, visticamāk, nedaudz samazināsies kapitālizdevumi, un paredzams, ka kārtējo izdevumu, atskaitot pensijas, pieaugums nedaudz palēninās. 2025. gada deficīta prognozē nav iekļauti iespējamie papildu ieņēmumi, kas izriet no mikrouzņēmumu nodokļu režīma reformas un plašās nodokļu reformas, kas ir daļa no ANP un pašlaik tiek izstrādātas. Minētās reformas var radīt ievērojamus valdības ieņēmumus, un, pienācīgi izstrādātas un īstenotas, tās var ievērojami samazināt 2025. gada deficītu salīdzinājumā ar prognozi. Piesardzīgai fiskālajai politikai vajadzētu palīdzēt samazināt pamatinflāciju, kas ievērojami pārsniedz ES vidējo rādītāju un saglabājoties varētu izraisīt konkurētspējas zudumu, un piedevām stiprināt ārējo pozīciju.

(23) Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktā un V pielikuma 2.2. kritērijā, atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Paredzams, ka tās palīdzēs efektīvi risināt problēmas, kas konstatētas attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, – visas vai ievērojamu to daļu. Šajā saspringtajā termiņā ir svarīgi nekavējoties turpināt efektīvu plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, lai zaļā un digitālā pārkārtošanās uzlabotu Rumānijas ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu. Lai izpildītu plānā noteiktās saistības līdz 2026. gada augustam, Rumānijai ir svarīgi būtiski paātrināt reformu un investīciju īstenošanu, nodrošinot efektīvu pārvaldību un nostiprinot administratīvo kapacitāti. Joprojām ir būtiski sistemātiski iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību atveseļošanas un noturības plāna sekmīgā īstenošanā.

(24) Gatavojot kohēzijas politikas fondu vidusposma pārskatu, Rumānijai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/1060 18. pantu līdz 2025. gada martam jāpārskata katra programma, cita starpā ņemot vērā 2024. gada konkrētajai valstij adresētajos ieteikumos norādītos problēmjautājumus, kā arī nacionālo enerģētikas un klimata plānu. Uz pārskata pamata notiek katrā programmā iekļautā ES finansējuma galīgā piešķiršana. Rumānija ir panākusi progresu kohēzijas politikas un Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā, taču joprojām pastāv problēmjautājumi, un starp galvaspilsētas reģionu un pārējiem reģioniem, kā arī starp pilsētām un ārpilsētām joprojām pastāv ievērojamas investīciju un nodarbinātības teritoriālās atšķirības. Ļoti svarīgi paātrināt kohēzijas politikas programmu īstenošanu un stiprināt administratīvo kapacitāti valsts un reģionālā līmenī. Programmās iekļautās prioritātes vēl aizvien ir aktuālas. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš ūdens, notekūdeņu un atkritumu sektoru apsaimniekošanas un ilgtspējas uzlabošanai. Vienlīdz svarīgi ir uzlabot darba

ražīgumu un vairot uzņēmumu inovācijas spēju, koncentrējoties uz mērķētu uzņēmējdarbības atbalstu, arī publiskā un privātā sektora sadarbību, un piedalīšanos Eiropas pētniecības un inovācijas iniciatīvās. Līdztekus bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai prioritāte arī turpmāk būtu jāpiešķir investīcijām dzelzceļa tīklā un ilgtspējīgā pilsētas transportā. Turklāt ir svarīgi attīstīt administratīvo kapacitāti valsts un vietējā līmenī, īpašu uzmanību pievēršot reģionālo un vietējo pašvaldību stiprināšanai. Būtu jāgādā par taisnīgas pārkārtošanās teritoriālo plānu īstenošanu, kā arī par ogļu izmantošanas pakāpenisku izbeigšanu līdz 2032. gadam. Būtu jāturpina valsts nodarbinātības dienestu pilnveide. Šajā sakarā īpaši svarīgi ir uzlabot tādu darba tirgus aktivizācijas pasākumu efektivitāti, kuri vērsti uz sievietēm, jauniešiem, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu, personām ar invaliditāti un marginalizētām kopienām, piemēram, romiem. Ir vajadzīgi ieguldījumi izglītībā un apmācībā, kā arī iedzīvotāju prasmju pilnveidē un pārkvalifikācijā. Jāuzlabo sociālās un ilgtermiņa aprūpes, kā arī veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība un kvalitāte visā valstī mazāk aizsargātām grupām, savukārt deinstitucionalizācijas pasākumi ir jāpaātrina. Vēl viena būtiska problēma joprojām ir enerģētiskā nabadzība. Vidusposma pārskata veikšanā ir vērts pievērst papildu uzmanību sociālo mājokļu nodrošināšanai un saistīto sociālo pakalpojumu sniegšanai, kā arī tādu mazāku urbānu teritoriju ilgtspējīgai attīstībai, kurās pastāvīgi trūkst administratīvās kapacitātes. Minēto problēmu risināšana arī palīdzētu atbalstīt augšupēju sociālo konverģenci saskaņā ar Komisijas dienestu par valsti izstrādāto otrā posma analīzi, kuras pamatā ir sociālās konverģences sistēmas[17] iezīmes. Rumānija varētu arī izmantot Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformu, lai atbalstītu investīcijas biotehnoloģijā (piemēram, mākslīgā intelekta izmantošanā medicīnas nozarē un pētniecībā un ienesīgās investīcijās kritiski svarīgās zālēs), digitālajās tehnoloģijās un dziļo tehnoloģiju inovācijā un tīrās tehnoloģijās; kā arī ieguldīt spējās novērst, piemēram, minēto kritiski svarīgo tehnoloģiju izstrādei nepieciešamo prasmju trūkumu.

(25) Neraugoties uz nesenajiem uzlabojumiem, nabadzības risks un nevienlīdzība joprojām ir augsta ar ievērojamām atšķirībām starp iedzīvotāju grupām un reģioniem, savukārt piekļuve nodarbinātībai un izglītībai Rumānijā joprojām ir nevienmērīga. Nepietiekamā piekļuve un zems adekvātums liecina, ka sociālās aizsardzības sistēmas efektivitāte mazināt nabadzības riskus un nevienlīdzību joprojām ir ierobežota. Turklāt nodarbinātības līmenis joprojām ir viens no zemākajiem ES, jo īpaši nepietiekami pārstāvētajās grupās. Visbeidzot, grūtības nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai izglītībai un apmācībai negatīvi ietekmē iekļaujošu izaugsmi.

(26) Atveseļošanas un noturības plānā ir iekļauti pasākumi, kas saistīti ar 25. apsvērumā minētajām problēmām. Šādi pasākumi ietver pieaugušo ar invaliditāti aizsardzības sistēmas reformu, reformu, lai ieviestu darba kartes un mājsaimniecībās nodarbinātu personu darba formalizāciju, ieguldījumus programmās darba ņēmēju kvalifikācijas celšanai/pārkvalificēšanai uzņēmumos, obligātās izglītības sistēmas reformu, lai novērstu un samazinātu mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu, un ieguldījumu pamatprogrammas izstrādē profesionāļu nepārtrauktai apmācībai agrīnās pirmsskolas izglītības pakalpojumu jomā. Kohēzijas programmas ietver arī saistītus pasākumus, piemēram, īpašus pasākumus, kas vērsti uz jauniešu nodarbinātību, nelabvēlīgā situācijā esošu grupu aktivizēšanu un nodarbinātību darba tirgū, kā arī pie neaizsargātām grupām piederošu personu sociālo iekļaušanu. To ātra īstenošana

[17] SWD(2024) 132 final.

palīdzētu risināt 25. apsvērumā minētās problēmas un atbalstītu augšupēju sociālo konverģenci.

(27) Ņemot vērā Komisijas sagatavoto padziļināto pārskatu un tās secinājumu par pārmērīgas nelīdzsvarotības pastāvēšanu, ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1. un 2. ieteikumā. Ieteikumā minētā politika 1) palīdz novērst neaizsargātību, kas saistīta ar lielo tekošā konta un valdības budžeta deficītu, kas padara ekonomiku potenciāli neaizsargātu pret satricinājumiem un veicina augstu inflāciju. 2. ieteikumā minētie politiskie pasākumi palīdz novērst neaizsargātību, kas saistīta ar izmaksu konkurētspēju un ko izraisa algu pieaugums, kas pārsniedz darba ražīguma pieaugumu, un ārpuscenu konkurētspēju strukturālu nepilnību dēļ,

AR ŠO IESAKA Rumānijai 2024. un 2025. gadā rīkoties šādi.

1. Laikus iesniegt vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu. Pastiprināt fiskālo politiku, lai panāktu fiskālo korekciju visam 2024. gadam. Ievērojot reformētā Stabilitātes un izaugsmes pakta prasības, ierobežot neto izdevumu[18] pieaugumu 2025. gadā līdz līmenim, kas vidējā termiņā nodrošina vispārējās valdības budžeta deficīta pazemināšanu, tiecoties sasniegt Līgumā noteikto atsauces vērtību, kura ir 3 % no IKP, un vispārējās valdības parādu saglabāšanu piesardzīgā līmenī.

2. Ievērojami paātrināt kohēzijas politikas programmu un atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, nodrošinot reformu un investīciju pabeigšanu līdz 2026. gada augustam, garantējot efektīvu pārvaldību un nostiprinot administratīvo kapacitāti. Vidusposma pārskatīšanas kontekstā arī turpmāk koncentrēties uz prioritātēm, par kurām panākta vienošanās, ar pasākumiem, kas vairāk palīdzēs apmierināt vajadzības, kas saistītas ar sociālajiem mājokļiem, attiecīgajiem sociālajiem pakalpojumiem un mazāku urbāno teritoriju attīstību, vienlaikus ņemot vērā Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas dotās iespējas uzlabot konkurētspēju.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs

[18] Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktu "neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, atskaitot procentu izdevumus, diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.